

Iránytűnk 1956

Mihályi Katalin interjúja

Wittner Mária 1937-ben született. Az 1956-os forradalom idején szabadságharcosként részt vett az utcai harcokban. 1956. november 4-én a szovjet invázió során az Üllői úton aknarepeszektől megsebesült. 1957. július 16-án letartóztatták, és 1958. július 23-án, 21 éves korában első fokon halálra ítélték. Kétszáz napot töltött börtönben halálraítéltként, a másodfokú bíróság azonban 1959. február 24-én életfogytiglanra változtatta az ítéletet. 1970. március 25-én szabadult nemzetközi nyomásra. A börtönből az utolsók között szabadult, ez pedig azt bizonyítja: komoly oka volt a Kádár-rendszernek, hogy őt fogva tartsa. Mihályi Katalin az '56-os forradalom e bátor, igazságszerető hősével budakeszi otthonában beszélgetett, amelynek nappali szobájában kiemelt helyen áll az Aracs–Főnix-díj, amellyel az Aracs Társadalmi Szervezet 2008-ban tüntette ki.

Azt mondják, a magyar nép olyan, hogy sokáig csak tűr, tűr, tűr, de a diktatúra nyomása olyan erős, kibíratatlan volt, hogy 1956-ban azt mondta, elég volt. Az Ön számára is egyértelmű volt, hogy ott, a barikádokon a változásokért, a szabadságért harcol?

– Igen, egyértelmű volt. Ez egy kicsit a neveltetésemből is fakad. A karmelitáknál nevelkedtem. Mi ott azért másképp tanultuk a magyar történelmet, mint a többi iskolában, a nemzeti ünnepeket is méltóképp megünnepeltük. Ez valami csodálatos volt. Az erkölcsiség, amelyet ott megéltünk, amelyre ott neveltek bennünket, különösen fontos volt személyiségfejlődésünk szempontjából. Úgy érzem, ma minden bajnak az az oka, hogy az erkölcsiséget sutba dobták, holott mindennek az alapja a hit és az erkölcs, még a gazdasági felemelkedésnek is. Éppen ezért szálltam síkra a hit- és erkölcsstan bevezetéséért. Mindenki számára érthető példával elmondtam, hogy még a takarítás sem nélkülöz-

heti az erkölcsöt, nem mindegy ugyanis, hogy a szőnyeg alá söpröm a szemetet, vagy kisöpöröm alóla. Ez pontosan így van: a lelkiismeretes munkához kell egy erkölcsi alapállás. Nem fogunk addig gazdaságilag sem felemelkedni, amíg nem lesz meg az erkölcsi és hitbéli felemelkedésünk. Vagyis nemcsak egy természeti evolúció, hanem lelki is kell, mert egyébként el fogunk veszni, hiszen érezzük, tapasztaljuk, milyen romlásba megy a világ. 1956-ban azok az emberek, gyerekek a barikádokon az életüket adták, és sokszor felteszem a kérdést, látva, hogy mi felé halad most a világ, hogy vajon megérte-e, mert ha körülnéz az ember a világban, látja, hogy nagy káosz uralkodik, amelyet a tengerentúl teremtettek meg. Amerika '56-ban is cserbenhagyta az országot, és Amerikáról most sem tudom elhinni, hogy demokratikus ország, mert egy demokratikus ország nem kényszeríti rá egy szuverén országra a saját akaratát, az ő demokráciáját. Meggyőződésem, azt sem tudják, mi az igazi demokrácia. Próbálják már meghatározni a demokrácia definícióját, és akkor rá fognak döbenni, semmi közük hozzá, még a szabadsághoz sem, csak a szabados-sághoz! Ezt a szabados-ságot akarták hozzánk is átültetni. Ezért nagyon nehéz a jelenlegi kormány helyzete, mert ez ellen pokolian nehéz harcolni. Mit sulykolnak a médián keresztül is az emberekbe unos-untalan? Azt, hogy „valósítsd meg önmagad”. Ám az ember csak közösségben, közösségi segítséggel tudja megvalósítani önmagát. Olyan dolgok felé rohanunk, amelyek az egész Föld pusztulásához fognak vezetni, már most megteremtették Keleten a káoszt. Amerikának nincs szüksége olyan államra, amelyben alkotmányos rend, szociális törvények vannak, ahol önállóan, az ország javára működő nemzeti bank van. Ezeket az országokat el kell pusztítani. Ezt fejtí ki Greg Palast is

A *felfegyverzett diliház* című könyvében. Az arab tavasznak számomra nem az az üzenete, hogy tavasszal virágoznak a mandulafák, hanem az, amit Palást megírt. Most – és ez a veszélyes – Amerika már Európába importálta a háborút. Látjuk, mi történik Ukrajnában. Nagyon észnél kell lennie annak, aki Amerika szekerét tolja, mert az a világbirodalmat akarja kiterjeszteni. A világbirodalmat egyengondolkodással, beépített csipekkel, ahol csak úgy lehet élelemhez, egészségügyi ellátáshoz jutni, ha a csip ott van az emberben. Ez benne van a Jelenések könyvében is, hogy meg fognak jelölni a sátán jelével. Ezt én nem fogom engedni, inkább éhen halok. Nem vagyok bigott vallásos, de hiszek. Hiszek abban az isteni törvényben, amely aztán minden mást magával hoz: a szeretetben. Mert Jézus mindig a szeretetről beszélt, a gyermekekről, az elesett emberek támogatásáról. Akinek a lelkében szeretet van, az soha nem fogja meggyilkolni az anyját, apját, vagy kirabolni a másikat, mert a szeretetérzés ezt tiltja.

Nagyon sokat olvasok 1956 történetéről is. Az oroszok 1955-ben elhagyták Ausztriát, ki kellett volna Magyarországról is vonulniuk, amely áthaladási, utánpótlási terület volt, de az ausztriai semlegesség után nem akarták, hogy Magyarország is függetlenné váljon. Végig gondoltam: ha kimentek volna az oroszok, ahogyan az elő volt írva, akkor Magyarországon a kommunista párt nem sokáig maradt volna életben, és akkor talán visszaállt volna a rend. Úgy látszik, ennek így kellett történnie. Tévedés ne essék: ez semmit sem von le az emberek 1956-ban tanúsított hősiességéből, akkor ezt nem tudhatták, amit mi ma, 50-60 évvel később tudunk. Annál lesújtóbb véleményem van azonban az egész világpolitikáról, amely nemzeteket képes feláldozni! Mindent tönkretenni! Tegnap kinn voltam a székely napokon, és meglátván a Csíki Sört, óhatatlanul eszembe jutott, hogy a Nyugat a székelyektől még a sörük nevét is el akarta venni.

Hála istennek sok helyre hívják, nemcsak Magyarországon, hanem többször járt a Délvidéken, Felvidéken, Erdélyben is.

– Annak külön örülök, ha iskolákba hívnak, a legkisebb faluba is szívesen elmegyek. Nemrégiben az egyik felvidéki iskolában jártam, és

előtte hallottam, hogy sok szülő a családban nem beszél magyarul a gyerek előtt, hogy az ne keverje a szlovák iskolában a magyar nyelvet a szlovákkal. Számomra ez döbbenetes volt. Nagyon nagy bünt követ el a szülő a gyerekek ellen, ha azért, hogy majd boldogulni tudjon a szlovák társadalomban, elveszi tőle az anyanyelvét. Felnőttként hiába akar majd megtanulni magyarul, már nem tudja olyan szinten elsajátítani a nyelvet, hogy magyarul gondolkodjon. Nem elég a beszéd, kell a gondolat, a szív, a lélek. Mélységesen tiszteltem a 2003-ban elhunyt Teller Edét, aki bár élete nagy részét az Amerikai Egyesült Államokban töltötte, tökéletesen, akcentus nélkül, választékosan beszélt a magyar nyelvet.

1956-ban távozott az országból, néhány hetet Ausztriában töltött, majd visszatért Magyarországra. Ha akkor nem így történik, a börtöntől biztosan megmenekült volna, és ne sértődjön meg az elméleti felvetésért, lehet, hogy ma esetleg gazdag amerikai úriasszony lenne...

– Amerikába nem mentem volna, Ausztráliába regisztráltattam magam. Mit ér a földi gazdagság, ha az embernek üres a lelke?! Sokszor elgondolkodtam azon, hogy én valójában sajnálom azokat a gazdag embereket, akik beláthatatlan falakat húznak a házuk köré, megfigyelő kamerákkal szerelik fel az épületet, és egész életükben attól rettegnek, hogy elveszítik a pénzüket. Egy előadásomon ennek kapcsán fogalmaztam meg, hogy kétféle érték van: az egyiket a trezorban őrzik, a másikat a lélekben. Tanúi vagyunk, hogy a brókercégek hogyan mennek tönkre. Nekem nincs vagyonom, csak a nyugdíjam, és az, ami a lelkemben van. Ezt az értéket nem veszíthetem el.

Már említettem, nagyon szeretek olvasni. Minden könyvből rakódik rá valami az ember lelkére. Nagyon szeretem **Cey-Bert Róbert Gyula** könyveit. Az *Atilla – A hun üzenet*, *A pozsonyi csata*, *A sólyom népe*, *A sólyomember visszatér* címűt és a többit. Ezeket olvasva tudatosul az emberben, mennyi szeretet volt őseinkben, a vezetőikben, mert ezeket a csatákat nem tudták volna megívni, ha nem lett volna meg bennük a nép, a haza iránti szeretet. Ha Isten legfőbb parancsa, a szeretet megvan az emberben, akkor életünk során a tetteinkben

is megnyilvánul. Azért szoktam mondani azt, hogy nekem kétszeres öröm, ha tudok valakin segíteni: először is, mert adhatok, van miből adni, másodsor pedig mert az ő öröme az én örömöm is. Ezért mondtam, hogy nagyon sajnálom azokat, akik trezorban gyűjtik az értékeiket, a lelkük viszont üres. Az, hogy sok ilyen ember él, meglátszik a társadalmon is. Szerencsére a magyar népből, az igazi magyarokból még nem ölték ki a segíteni vágyás örömét.

(Wittner Máriából sem, egyik jó ismerőse mesélte, Máriában mennyi önzetlen segítőkészség van. Holott, nem veti fel a pénz, talán nem bántódik meg, ha megemlítjük, hogy a korabeli híradásokból tudjuk, 2010-ben a legszegegyebbb parlamenti képviselő volt.)

Börtön, rengeteg nélkülözés. Volt olyan, aki Ön mellé állt, aki segített?

– Volt. Patkós Gyula, a szolnoki Gyermekek és Ifjúságvédelmi Intézet igazgatója. Amikor tizenévesként állami gondozásba kerültem, tőle és a feleségétől is sok szeretetet, törődést kaptunk mi, fiatalok, és őt kértem meg, hogy mielőtt kivégeznek, hozza be a fiamat hozzám a börtönbe. Megtette, és amikor szabadultam, ő szerzett munkahelyet nekem. Nem azokra az emberekre haragszom, akiknek pártkönyvük volt, mert voltak olyan állások, amelyek betöltéséhez kellett a pártkönyv, de nem szükségszerű, hogy egy ember, ha pártkönyve van, elveszítse az emberségét. Ez a lényeg. Engem nem érdekel, hogy valaki párttag volt, ha meg tudott embernek maradni. Ilyen volt a börtönből való szabadulásom után a munkahelyemen Gyenge Gábor. Akiktől viszont undorodom, azok a lakájlakú emberek, undorodom attól, ha valakinek nincs gerince. Igaz, hogy a gerincem megműtötték, az 1956-ban a gerincembe fúródott, beágyazódott aknaszilánkot 1980-ban távolították el, de a gerincem jól van, jól tartja magát.

Igen, átvitt értelemben is, hisz tudjuk, Wittner Mária egész életében gerincesen kiállt az igazságért.

– A börtönben is renitensként voltam számon tartva, mert nem tudtam elviselni az igazságtalanságot, ha mással történt is, kinyitottam a számat, és ezért büntetés járt. Ám tudjuk jól, nem az az ember, aki adja, hanem aki állja.

Volt egy ilyen makacsság bennem, ez végigkísért 13 éven keresztül. Amikor a smasszernak azt mondtam, hogy hazudik, és feljelentettek a bíróságon, akkor azt kérdezte az ügyész: – Wittner, miért azt mondta, hogy hazudik, miért nem azt, hogy nincs igaza? – Nem mindegy, hogy hogy mondom, egyik sztaniolba van csomagolva, a másik nem, de mindkettő ugyanazt jelenti – válaszoltam. Eljutottam a bíróságra, felvették az adatokat, ítélet: életfogytiglan. A bíró meghökken: – Mit tudok én erre adni, életfogytiglan plusz 6 hónap? Korábban, még a tárgyalás előtt a börtönben megpróbáltak beszervezni, de nem hagytam magam. Mondtam, én gyermekkoromban a karmelitáknál azt tanultam, a bizalommal visszaélni a legcsúnyább dolog, nem tudnám megtenni azokkal, akikkel a nap 24 órájában együtt vagyunk, együtt esszük a rabkenyeret. Nem tudnék a társaim szemébe nézni. Ha már az ember mindent elveszített, legalább az önbecsülése maradjon meg. Mindig azt mondtam, én nagyon szeretnék szabadulni, de nem mindenáron. 45 kilósan jöttem ki börtönből, ahol sokat voltam kenyéren meg vízen. Ezt végig kellett csinálni.

Lelkileg hogyan lehetett ezt túlélni, kétszáz napig halálraítéltnak lenni, és a későbbi kemény éveket?

– Az egyik társamnak benn a börtönben azt mondtam, hogy egészen más, amikor valakit a távollétében ítélnék halálra, amikor tudja, úgyszem fog hazajönni, és más dolog itt átélni. Azt igazán nem lehet elmondani, hogy milyen, én csak megköszönöm a Jóistennek, hogy ép lélekkel éltem át. Ehhez kellett egy nagyfokú makacsság, hit, kellett a könyvek, amelyekből sokat tanultam. Kalocsán és általában a börtönökben azokat a könyveket – a világirodalom nagy alkotásait – is megtaláltuk, amelyeket kinn tiltólistára helyeztek, így én például még Kant műveit is olvastam benn.

Meg lehet bocsátani azoknak, akik halálra ítélték, akik annyi társát kivégezték, megvárva, hogy a kiskorúak elérjék a nagykorúságot, akik annyi életsorsot derékba törtek?

– Először én is mérhetetlenül gyűlöltem őket, ma már csak sajnálni tudom őket. Amikor 2001-ben a kommunizmus áldozatainak emléknapján a parlamenti beszédemben elmondtam az

igazságot, azt fogták rám, hogy gyűlölködöm. A gyűlölet ellentéte a szeretet, a hazugság ellentéte pedig az igazság, csak meg kellene tanulniuk az elvtársaknak értelmezni, hogy mi minek az ellentéte. Mivel ezt nem tudják, amikor az ember kimondja az igazságot, csak azt tudják ráfogni, hogy gyűlölködik. Nem gyűlölködöm, mert az igazság kimondása nem egy gyűlölködő lélekből fakad, hanem a hazugságtól való undorodásból. Ilyen egyszerű. Amikor 1992-ben elutasították a Zétényi–Takács-féle igazságtételi törvényjavaslatot¹, a bűnösök még elég fiatalok voltak, hogy a törvény szerint bíróság elé állítsák őket, ma már viszont 90 és 100 év közötti emberek, ezért mondom, hogy más lett volna, ha 23 éve feleltek volna mindazért, amit elkövettek. Ez is az SZDSZ, a liberálisok sara, hogy nem történt meg.

Akkor, 1992-ben írtam az *56 szelleme* című versemet.

Egy dolog biztos, '56 egy iránytű az életünkben, az is marad. Ez az iránytű a helyes úton vezet bennünket. Ez az iránytű a kezemben van akkor is, amikor azt látom, hogy rossz felé vagy épp jó felé halad Magyarország. Nekem ehhez az iránytűhöz kell igazodnom, '56-hoz, mert ez egy fontos lelki kényszer is, és nagyon fontos számomra, hogy nyugodt lélekkel tudjak élni ebben a világban, és majd úgy elmenni, hogy megtettem, amit meg kellett tennem, még akkor is, ha sokaknak nem tetszik. Nem gyűlölködök ezeket az embereket, csak sajnálni tudom őket. Elítélhetek dolgokat, de nem akarok egy embernek sem bírāja lenni, de van egy bíránk, az isteni igazságszolgáltatás, ami el fog következni, kinek még életében, de a halála után mindenképpen. Nagyon sok jó ember van ebben az országban, de nagyon sok megtévesztett is. A több évtizedes rombolás, roncsolás, a lelki mélyszántás után, amit műveltek ezzel a társadalommal, kell néhány generáció, hogy helyükre igazodjanak a dolgok. Már lehet látni derűs tekinteteket, hiszek abban, hogy a lelki evolúció elkezdődött és folytatódni fog. Nagyon fontos, hogy egészséges lélekkel tudjunk élni és gondolkodni. Nagyon fontos az egészséges társadalom, annak felismerése, hogy együtt

könnyebb, mindenki tegye oda a saját kis részét, mert kinek ilyen tehetsége van, kinek olyan, és lehetett volna, ha nem nyomják el akár egy továbbtanulási tiltással is, mert azért kiváltság volt a tanulás. Engem a könyvek sok mindenre megtanítottak, gondolkodni, összegezni, felismerni az összefüggéseket. És a sakk – mindig arra biztatom a gyerekeket, tanuljanak meg sakkozni. Én nagyon kíváncsi gyerek voltam, és amikor a zárdában a plébános úr sakkozott az idősebb lányokkal, figyeltem a lépéseket, rájöttem a nyitjára, megtanultam sakkozni, jóval később az egyik sakkpartnerem a nagyobbik fiam volt, ő már meghalt. A sakk megtanít logikusan gondolkodni, két-három lépéssel előre látni a dolgokat. Így van az életben is. Ezért tudom mozaikszerűen összerakni a dolgokat – hallottuk Wittner Máriától. Parlamenti képviselőként, közéleti megszólalásaiból bátor, tiszteletreméltó, kőkemény logikával érvelő vitapartnerként ismerhette meg bárki.

Mire a legbüszkébb az országgyűlési képviselői munkájából?

– Arra, amikor a nemzeti összetartozásról, a kettős állampolgárságról szavaztunk, hiszen mindenkinek joga van az anyaországhoz tartozni. Az, hogy ott lehettem a kettős állampolgárság és az új alkotmány megszavazásakor, nagyon felemelő érzés volt. Annál is inkább, mert az 1949-ben átvett sztálini alkotmányban ott bújt meg a KGB negyvenöt pontból álló hatalomtechnikai filozófiája. Ezt számos példával lehet bizonyítani. A temetőrongálások, emlékművek rongálása is benne van a KGB 45 pontjában, ezt is programszerűen hajtják végre.

A jövőt hogyan látja?

– Hiszek a Jelenések könyvében leírtakban. Még mindig rajtunk, embereken múlik a jövőnk, mert a végső szót nem a kormányok fogják kimondani, hanem onnan fönről, ebben hiszek. A Szűzanyának köszönhetjük, hogy a világ még nem omlott össze. Felháborodtam, amikor Gyurcsány azt mondta, hogy Szűz Mária levette a kezét az országról, most jövünk mi. Ez rémisztő. Hogy meri magát a Szűzanyához hasonlítani?! Szent István Szűz Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot, tehát senki ne vegye magának a bátorságot, hogy rivalizáljon vele.

¹ Zétényi–Takács-féle igazságtételi törvényjavaslat

Wittner Mária
56 szelleme

*56 szelleme mélyen eltemetve
Feledve a múltat dicső gyerekekkel,
Mint egy kiömlő vulkán zúduló folyama
Maga alá temetve még élő bajtársakat.*

Temetve a múltat és az emlékezőt
Temetve a mindent túlélőt,
Temetve a már temetetteket
S rájuk temetve 56 szelleme.

Feledni szeretnéd 56 szellemét,
Mit választáskor tűztél magad elé,
De rájöttél, mily kínosak az élők,
Jobb feledni a még meglévőket.

Pocsékolt erővel temetni igyekszel,
Hiszed – vele temeted a történelmet.
A történelem túléli e kort,
Egykoron 56 szelleme tündökölni fog.

Wittner Mária fontosabb díjai, kitüntetései:

A Magyar Köztársasági Érdemrend
nagykeresztje (1991)
Szent István-díj (2006)

**Zétényi–Takács-féle igazságtételi
törvényjavaslat**

Zétényi Zsolt és Takács Péter MDF-es politikusok 1991. május elején nyújtották be a Parlamentben a törvényjavaslatot, amelyet a kormánypárti többség fél évvel később, november 4-én az ellenzék egy részének heves tiltakozása, más részének tartózkodása mellett, név szerinti szavazással elfogadott.

A törvényjavaslat célja azon bűncselekmények utólagos üldözése volt, amelyeket annak idején (dátum szerint 1944. december 21-e és 1990. május 2-a között) a hatalmon lévő kommunista vagy kommunista befolyás alatt álló politikai rendszer nem torolt meg, hiszen azokat maga követte el, illetve kezdeményezte. A jogszabálytervezet indoklása kimondta, hogy ebben az időszakban a bűnüldözést „jogon kívüli politikai megfontolások” vezérelték, így még az akkor érvényes jogelvek szerint bűnös cselekmények is megtorlás nélkül maradtak – ha pedig nem

voltak bűnösnek minősítve, az is csak a fennálló hatalom politikai érdekei miatt volt így. A javaslat készítői szerint nem lehet elévülésről beszélni, hiszen a szóban forgó bűncselekmények felderítése, illetve hatósági üldözése meg sem kezdődött; a rendszerváltás előtt tehát a bűnüldözéssel megegyező módon az elévülés is „nyugvó” állapotban volt. A törvény szövege úgy fogalmaz: „az új Országgyűlést nem a bosszú és a megtorlás, hanem a törvényesség és az igazságtétel szelleme vezeti”. Ebből következően csak a legsúlyosabb bűnök megtorlására kell lehetőséget adni (ebbe az emberölés mellett a szöveg a „hűtlenséget” és a „hazaárulást” is beleértette, melyek megítélése azonban az Alkotmánybíróság szerint is rendszerspecifikus), továbbá a cél inkább a bűnösök megnevezése volt, mintsem a tényleges büntetés. A tényleges büntetést a törvény alapján korlátlanul enyhíthető lett volna, egészen a megkegyelmezésig. Maga Zétényi Zsolt is, mint egy interjúban kifejtette, elsősorban leleplező funkciót szánt a törvénynek („a lényeg a bűnök megnevezése és megmérettetése”).

Göncz Árpád akkori köztársasági elnök előzetes alkotmányossági vizsgálatot kezdeményezett, melynek eredményeként a Sólyom László vezette Alkotmánybíróság 11/1992-es határozatában kimondta, hogy a törvényszöveg sérti a jogbiztonság követelményét, mivel indoklása szerint jogsértéssel nem lehet korábbi jogsértést orvosolni, „jogsértéssel nem lehet jogállamot építeni”. „Jogsértés” alatt az elévülés utólagos kiiktatását értette, amivel a törvény a büntető törvénykönyv alapján már elévült bűncselekményeket kívánta újra büntethetővé tenni. Továbbá kimondta, hogy az új alkotmányos berendezkedés létrejöttével sem szűnt meg a jogrendszer folyamatossága, ezért a korábban érvényben volt jogszabályok jogi érvényessége nem vonható kétségbe. A határozat külön kimondta, hogy a hazaárulás büntetnének jogi konstituálása esetén alkotmányellenes a törvényszöveg eljárása, tehát a védelmezendő jogi tárgyban – mármint a haza fogalmában – az 1944. decembere és 1990. májusa között eltelt időszak során többszörösen is végbement változásokat a törvény figyelmen kívül hagyta. Mivel az alkotmányossági vizsgálat előzetes volt, a törvény sohasem léphetett életbe. (Wikipédia)